

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5'20, za pol leta K 2'60, za četrt leta K 1'30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Diplomati in parlamenti.

Diplomacija je temen pojem. Preprost človek iz ljudstva misli pri tem na navihafne spletkarje, na vedeževalce, ki se posmihajo, kadar drug drugega srečavajo. Misli si molčeče prostore z zaklenjenimi in z blazinami obloženimi vratmi, ki vanje nikdar ne stopi noga navadnega človeka. Misli na tajne dokumente (spise) z velikimi pečati, ki skrivajo v sebi srečo in nesrečo narodov, in so pisani v jeziku, ki ga njegovo preprosto uho ne razume. Tako malo poznajo takozvano zunanjo politiko celo politično zrelejši narodi, da smatrajo diplomacijo skoro za nekako bajno tajinstveno družbo, kakor na primer prostozidarje. Nasprotno pa imajo vpogled v parlament vsi narodi. Napram ljudskemu zastopstvu zavzamejo državljani stališče pri volitvah, delo izvoljenec se vrši pred visoko javnostjo. Z zasledovanjem političnih bojov v parlamentu izobražujejo množice svoj politični razum. Tam slišijo govore svojih zastopnikov, do katerih imajo zaupanje, na katerih pozornost in poštenost se zanašajo, in z zaupanjem prepuščajo skrb za dobrobit celotni parlamentarni uredbi. S pomočjo parlamenta upajo narodi precej vplivati na potek političnih dogodkov. Toda le na dogodke notranje politike ne pa tudi na dogodke tako silno važne zunanje politike. Številni možje in žene so to spoznali šele odkar se jim pojavlja zunanja politika v svoji najgrozovitejši obliki, vojni, ki jo občuti vse ljudstvo. Tiho in gibčno delovanje zunanje politike je ponehalo, nje običaji in pomočki so se popolnoma spremenili, na mesto igre z besedami je stopilo strašno ropotanje strojnih pušk. Sedaj razume dobro vsak narod resni pomen zunanje politike. V zadnjem težkem trenutku odločuje o usodi celih narodov.

In pri teh odločitvah so na delu sile, ki so se znale skriti očem narodov. Diplomacija je starejša kakor parlamentarizem. Pojavila se je že takrat, ko so države komaj nastale in so jim zagospodovali izključno absolutni knezi. Iz rahle in spremenljive skupne sorodnosti so se osnovale državne enote z določenimi mejami. Svet je postal polagoma manjši, ljudje in narodi so se jeli približevati drug drugemu. Vedno ožji so postajali odnošaji med posameznimi ljudstvi, in nasprotja med državami pa so postajala večja. Knez zato pošlje dvorjanika kot poslanca po sosednjih dvorih, da urejuje odnošaje do tujih krajev, da opazuje, posluša in poroča o položaju. Spočetka so pošiljali take poslance le od slučaja do slučaja. Ker je pa nastala potreba, da ostanejo stalno v ožjem stiku, so ustanovili poslaništva. Diplomacija je postala poklic grofov in plemičev. In vljudni poslanik pozna in respektira le enega gospoda, kneza. Parlamenti so pa izrastek ljudskih uporov. Izvoljenci ljudstva se niso bali plemičev in blagorodij vljudne diplomacije, marveč so zahtevali tudi od nje račune. V državah, ki so se v njih pridobila ljudska zastopstva izraziti vpliv, so izgrnila iz list diplomatov imena dvorjanikov. Kjer pa je ostal parlamentarizem polovičarstvo, pa gleda diplomacija še vedno prezirajoče na izvoljence narodov. Nasprotstvo med parlamentom in diplomacijo je tukaj zgodovinsko.

Pa tudi v onih državah, v katerih sta revolucija in parlament pregnala dvorjanike s poslaniških stolov, je diplomacija prav malo izgubila na svojih tajnostih. Tudi tam se ni bistveno povečal vpliv ljudskih zastopov na dejanja zunanje politike, da bi pa ljudstvo imelo kak vpliv na tendenco in pota diplomacije, pa sploh ni govora. Le razredni sloj, iz katerega se rekrutira diplomacija, se je spremenil. Razmere v onih državah pa kažejo, da se je storilo s to spremembo le prav malo.

Socialna demokracija zahteva že od nekdaj javnost zunanje politike prav zaradi tega, ker je od nje odvisna sreča in nesreča celih narodov, in kakor ta vojna dokazuje, usoda vsega človeštva.

Sodrug dr. Friderik Adler obsojen na smrt.

Na Dunaju je bila dne 18. in 19. maja 1917. obravnava proti dru. Frideriku Adlerju, ki je lani dne 21. oktobra 1916. ustrelil v hotelu Meissl & Schaden takratnega ministrskega predsednika grofa Stürgkha. Sodruha dra. Adlerja je obsodilo sodišče na smrt na vešalih.

Ker je prostor v našem listu silno omejen, podamo potek obravnave po drugih listih v posnetku:

Obtoženi dr. Adler je pri svojem zaslišanju pri preiskovalnem sodniku priznal, da je že od začetka leta 1916. mislil na umor grofa Stürgkha, a se je šele v drugi polovici lanskega leta odločil, izvršiti svoj naklep. V tem ga je posebno potrdila vest, da je vlada prepovedala zborovanje, katero so sklicale meščanske stranke. Umor grofa Stürgkha imenuje dr. Adler demonstracijo, ki naj bi bila svetu pokazala avstrijske razmere, socijalnim demokratom pa pred očila strahopetnost njihovega vodstva, ki se sploh ni oglasilo proti izjemnim odredbam. Končno da bi z umorom bili posvarjeni »gospodujoči« v Avstriji in v drugih državah. Dr. Adler taji, da bi bil anarhist v »starem zmislu« te besede. Od začetka sedanje vojne je dr. Adler neprestano strastno nastopal proti avstrijski socijalni demokraciji, njihovim voditeljem in njihovemu časopisju.

Po prečitanju obtožnice je izjavil dr. Adler, da je kriv, a nič več in nič manj, kakor vsak, kdor je v vojni ubijal ali dajal ukaze za ubijanje. Med preiskavo je moral biti hud boj, da je obveljala njegova duševna normalnost. Prepričan sem, je rekel, da bo moj zagovornik tudi danes porabil ta moment, a za to, kar poreče moj zagovornik, ne prevzamem nikake odgovornosti. Zagovornik ima dolžnost, delati za ohranitev mojega življenja, jaz pa imam dolžnost, se zavzeti za svoje prepričanje, in to je važnejše, kakor če bo en človek več žrtvovan v tej vojni.

Izvršil sem svoje dejanje po dobrem, poldrugoletnem preudarku, jasno se zavedajoč, da sem s tem zaigral svoje življenje. Prepričan sem, da bom obsojen na smrt, a kolikor bom tudi povedal, nobene besede ne bom rekel, da bi se otel tej sodbi. Če bi bile klopi v tej dvorani tako zasedene, kakor je primerno zakonu, potem bi bilo mogoče, da bi bila nad menoj izrečena drugačna sodba.

Dr. Adler je, polemizujoč proti obtožnici, poudarjal, da se je državni pravdnik ognil pravemu problemu. Predvprašanje, ki je je rešiti, je, če živimo v urejeni državi in na to dobi celo vprašanje drugačen značaj. Iz tega vprašanja izvira zame moralično vprašanje, porabiti umor za politično bojno sredstvo. Že ta proces sam je zame moralično opravičenje, saj so me ravno justične razmere od začetka vojne najbolj bolele. Čut žaljenja časti, čut sramote, da sem Avstrijec.

Ministrstvo Stürgk-Hoehenburger je že 25. julija 1914, ko vojna še ni bila napovedana, storilo očividni državni prevrat proti instituciji porotnih sodišč. Ta institucija je bila izbojevana z revolucijo leta 1848 proti absolutizmu. Od leta 1848 ni počival boj med demokracijo in med absolutizmom in so porotna sodišča nekako merila, če imamo ustavnost ali ne. Naziranje vlada, da so težave v Avstriji nastale vsled narodnosti in da se mora pač vladati s § 14., če ne gre s parlamentom, jaz pa bom dokazal, da je to puhel izgovor, in da je Stürgkh z veseljem videl parlament propasti. Odločeno je bilo smatrati ustavo za papirnato kunjno in iti preko pravice ja zakona brez sramu. Prej smo v Avstriji poznali le tihi, plazeči se državni prevrat, 25. julija 1914 je bil v Avstriji prvič storjen očiten državni prevrat.

Dr. Adler se je potem bavil s politiko ministrstva Stürgkh-Hoehenburger in je izjavil, da v današnjem sodnem dvoru ne vidi sodišče, nego šest gospodov, ki so se odločili izvršiti proti njemu obravnavo. Če govori pred temi gospodi, ni tega tolmačiti tako, kakor da jih prizna ali s tem prizna kak zakon; uklanja se le sili, ker je vojak oborožen in lahko pokliče še druge oborožence. Uklanja se kot gola žrtev sile in je le po sili to, ker ne more proti sili ničesar opraviti. V sodišču ne vidi nikake pravne institucije, nego le organ zločinskih . . .

Prezident je prekinil obtoženco in ga je pozval, naj ne govori skoz okno, nego sodišču.

Obtoženec je izjavil, da se ni dotaknil kompetenčnega vprašanja, da bi sodnike osebno žalil, nego le, ker je to vprašanje pomembno za njegov zagovor. Razpravljajoč potem o situaciji, je rekel, da se je odločil poklicati ministrskega predsednika na odgovor, ko se je Stürgkh branil po dr. Sylvestru navetovanemu sklicanju državnega zbora. Tekom svojih izjavanj je rekel dr. Adler, da se socijalna demokracija ne sme tako angažirati za kako državo, kakor so to storili njegovi bivši prijatelji. Nisem anti-patrijot, nisem sovražnik države, nego stojim na socijalnodemokratskem stališču in si le varujem troznost sodbe glede komplicitnosti te države. Smo v državi, v kateri imajo za prepričanje človeka samo zaničevanje. To je Metternichov duh, ki je potlačil Avstrijo poleg Rusije na stališče najbolj necivilizirane države.

Zgodovinski razvoj je povzročil, da vlada v Avstriji med vsemi narodnostmi in konfesijami, duh notranje lažnjivosti. Da ni dr. Renner nič drugega kakor dr. Leuger, kupčijski politik brez notranje poštenosti to je bil zadnji vzrok, da sem posegel po revolverju. Hotel sem oprati umazanost, ki si jo je nakopala socialnodemokratska stranka. S tem sem se hotel otresti stranke. Doživeli smo, da socialnodemokratska stranka ni ravnala po socialnodemokratskih, nego po nemško-nacionalnih načelih.

Pojasniti bom, da večji del strankinega vodstva zaničuje avstrijski vladni sistem tako, kakor jaz. Zdaj pojdejo oficijelni zastopniki socialnodemokratskih zvez iz Avstrije in iz Nemčije kot potujoči agentje zunanjega ministrstva v Stockholm. Avstrijska manjšina stranke ne bo tam zastopana, a govorilo se bo tam o njej. To poskrbi Vaša sodba.

Bil sem žive dni revolucionar in sem revolucijo vedno smatral za nekaj jako resnega. Smatral sem dnevno politiko za revolucijsko sredstvo in ne revolucijo za frazo dnevne politike. Kdo bi bil med vojno mislil na kako revolucijo in kako slave sedaj rusko revolucijo, ne samo v „Arbeiter Zeitung“, nego tudi v „Fremdenblatt“. Seveda, kakor je bilo vedno v Avstriji, se navdušujejo za vsobodo v inozemstvu. Bistvo našega programa je bilo, naj izpade vojna kakorkoli, da se odpovemo zavojevalni politiki, da nočemo zmage, ne zmagovalcev, ne pramagancev, da nočemo nobene koristi od vojne. To je bila naša morala.

Socialni demokratje smo vedno rekli, da se borimo za proletarijat vsega sveta, za angleškega, nemškega in avstrijskega proletarca. Boj za celo človeštvo. Dne 1. maja je „Arbeiterzeitung“ poskušila, najti pot nazaj na to stališče. Zdaj propagira ravno to, kar jo je ločilo od socialne demokracije. Nisem postal anarhist, nikdar nisem verjel v individualne akcije, stojim na stališču boja v masah, ta je odločilen in moje dejanje je le skromna individualna akcija.

Smatral sem za potrebno, se v tej Avstriji priznati za silo, da sodruga prisilim priznati. Temu možu je res za stvar, ker je dal zanjo življenje in morata zdaj gospod dr. Renner in Seitz iti v službo in se ne bosta več upala delavcem reči, da je nasilna akcija nemogoča.

Obtoženec je izjavil, da se njegov oče vjema z njim v čuvstvu, da ga je sram taktike stranke. Razpravljal je potem o cenzurnih razmerah pod ministrom Stürgkh, ki so bile take, da so gnale urednike v obupanje. Socialnodemokratski listi so morali sprejemati od policije inspirirane članke, če se niso hoteli izpostaviti nevarnosti, da bodo ustavljeni. Neki socialnodemokratski blagajnik je bil obsojen na smrt, ker je pomnožil pesem, ki je bila v „N. fr. Presse“ brez zadržka natisnjena. Obtoženec je nato razpravljal in je rekel, da pred 2 in pol leta se ni vedelo, kdo vlada. Če je kdo prinesel ministru kako pritožbo, ga je poslal k Stürgkhu, če je prišel k Stürgkhu, je ta rekel, da spada stvar v vojaški delokrog. Bil je neprodiren, sistem kompetence in nekompetence in nihče ni mogel izvedeti, kdo je odgovoren.

Najtežje sem občutil brezparlamentarni čas. Za vsakega, kdor si je še ohranil iskro demokratičnega čuta, so bile te razmere neznesne. Stürgkh je bil zagrizen sovražnik splošne volilne pravice in je kot ministrski predsednik hotel pokazati, kako sovraži parlament. Ko je bila vojna napovedana, ni nihče vprašal za ljudske pravice, parlament so potisnili na stran in vpeljali absolutizem. Vedeli smo, da se pogaja Stürgkh z nemškimi radikali, z Wolffom in tovariši o oktroiranju novih ustavnih zakonov, o pravem državljanskem prevratu in da so nemški radikali obljubili to podpirati.

Državni pravdnik: Vi ste prej imenovali dve imeni, ki prideta pri atentatu v poštev.

Obtoženec: Da, justičnega ministra Hohenburgerja in Tizzo. Reklo se je, da

je Tizza diktator Avstrije. To je bilo tudi moje prepričanje, a sem je opustil, da bi se moje dejanje ne tolmačilo kot izraz prizadevanja za neodvisnost Avstrije od Ogrske. Na Hohenburgerja sem mislil, ker je podpiral naredbe kot odgovorni minister. Ta ni bil tako močan značaj, kakor Stürgkh, ki sem ga vedno nekako spoštoval. Hohenburger mi je bil vedno manjvreden individij.

Tekom nadaljnega zaslišanja je obtoženec popisal svoje razburjenje zaradi javnih razmer. Bil je časih kar besen, imel razpor s poslancem Rennerjem in s svojim očetom in obupaval, da nastalih težav ne bo premagati. Pojasnil je tudi svoja čustva v trenutkih pred atentatom in podal nekaj pojasnil o njegovem razmerju z očetom v časih, ko je imel oče procese in obsodbe.

Obravnava se je v petek prekinila pozno zvečer in se v soboto nadaljevala do konca. Pri obravnavi so bili zaslišani tudi drugi sodrugi zlasti dr. Viktor Adler Skaret, Pernerstorfer in drugi.

Predsednik je obtoženca vprašal, če je bil prepričan, da je s svojimi strelji dosegel namen svojega napada.

Obtoženec: V prvem trenutku niti nisem mislil nisem če je grof Stürgkh ubit ali ne. Vse moje misli so bile obrnene na to, da me kateri izmed oficirjev ne pobije s sablo. Misel, da se me zna kak oficir lotiti s sablo, me je obšla že prej, ker je v zadnji dvorani sedelo več nemških oficirjev. Ta misel mi je postala še jasnejša, ko so ljudje v pred-sobi name planili Moral sem skrbeti, da ostanem živ. Spominjam se, da so me davili, da so mi strgali ovratnik in da je nad menoj nekdo zavihtel sablo. Nekaj sem zaklical, menda sem obljubil, da ne bom več streljal. Šele pozneje sem spoznal, da so me ljudje izpustili, ker se je bil moj samokrez izprožil.

Nato je bilo prečitano fakultetno mnenje o obtoženčevem duševnem stanju. V tem spisu je rečeno, da je dr. Adler hereditarno težko psihopatičen človek. Adler je fanatik, a razvoj te njegove duševne lastnosti je najbrž posledica težke psihopatične hereditete. Z etičnega stališča je dejanje dr. Adlerja manj obsodbe vredno, kakor na primer dejanje človeka, ki hladnokrvno usmrti drugega človeka v obrambo svoje časti.

Po govornih državnega pravdnika in zagovornika je dobil zopet besedo obtoženec dr. Adler. Rekel je: Naravno je da imam še mnogo povedati, ali v trenutku, ko govorim zadnjikrat v življenju, ne morem navajati argumentov. Zavedam se da govorim zadnjikrat z življenju in bi rad v kratkih stavkih označil bistvo tega, kar me je pripravilo in kako s svojega moralnega stališča to sodim. Če se me hoče razumeti, moram povedati, kaj se je v meni zgodilo. Nisem bil antipatriot; bila mi je notranja potreba, da se nisem mogel ločiti od Avstrije in od stranke, v kateri sem živel od svojih otročjih let, dasi bi bil šel lahko na Nemško, kjer bi imel večji delokrog. Moji sodrugi niso razumeli, da sem nastopal proti „Arbeiter Zeitung“ in da sem protestiral proti vsemu, kar je nasprotovalo načelom stranke, a storil sem tako, ker je bilo osrečeno, kar mi je bilo najdražje. Smatram lahko za zgodovinsko dejstvo, da je moje dejanje povzročilo preobrat v Avstriji. Sem od nekdanjega nasprotnik umora. Vedno sem mislil, da je ubijanje nečloveško in da živimo še vsi v barbarstvu, ker smo prisiljeni ljudi ubijati. Ne vem, bom li umrl ali me usoda obsodi na brezkončno vegetiranje. Če bo treba umreti, potem samo želim, da bi zdržali moji živci in moj um do onega zadnjega trenutka, kakor so zdržali doslej, da se bo nekoč tudi o meni moglo reči: „Na ustnicah kljubovanje in drhteč posmeh, še umiraje kličemo: rebellion“. Zdaj, ko se poslavljam od vseh, ki sem jih ljubil in katerih ljubezen je bila moja sreča, od vseh prijateljev in bojnih tovarišev po svetu, se spominjam v slovo in v tolažbo globokosti in čistosti velikonočnega pozdrava:

„Niso vsi mrtvi, ki so pokopani, zakaj duha niso ubili, bratje.“

Po četrtturnem posvetovanju je sodišče razglasilo sodbo. Dr. Adler je bil spoznan krivim umora po § 134. kaz. zak. in obsojen na smrt na vešalih.

Sodišče je izreklo, da moment zavratnosti ni podan, ker ni obtoženec vporabil nikake zvižčnosti, da bi svoji žrtvi onemogočil obrambo. Po priznanju obtoženec po izpovedbi prič in po mnenju fakultete je sodišče spoznalo obtoženčevu krivdo, obtoženčevu dejanje je dejanje posameznega fanatika. O umstvenem zdravju obtoženca ni dvomiti.

Ko so obsojenca odpeljali iz dvorane, je zaklical poslušalcem: „Živela mednarodna revolucionarna socialna demokracija!“

*

Pri obravnavi so se vse priče izjavljale ugodno za obtoženca. Sodrugi so zlasti poudarjali, da se Adler ni strinjal s taktiko stranke in so imeli o njej z njim deloma različne nazore. Za dra. Adlerja sta se zavzeli tudi Znanstvena družba in medicinska fakulteta v Zirihu. Pripominjamo še, da sta zagovornik in obtoženec zahtevala porotno sodišče, a sodni dvor je predlog zavrnil, Zagovornik najbrže vložil pritožbo, ki ima namen dognati, še enkrat, če je upravičeno sodilo izjemno sodišče ali ne.

Svetovna vojna.

Topovi in strojne puške pretresajo svet, kakor bi bilo usojeno, da se naj ta krvavi ples nadaljuje do neskončnosti. Sporazum, zlasti Anglija se tolaži s tem, da če res že letos ne bo dosegel končno zmago, jo doseže pa drugo leto, ker ima novega močnega zaveznika v Zedinjenih državah. Nesprotno se pa hvali Wilson, da bo zbral do božiča en milijon vojakov, ki pa najbrže ne bodo več posegli v vojno.

Dne 23. maja je pvtelo dve leti, odkar se vojskuje Italija. Deset ofenziv je napravila Italija na soški fronti in vse so končale ob prav malenkostnih uspehih ter ob ogromnih izgubah.

Tudi sedanja ofenziva, ki traja nad 14 dni, se bliža menda koncu, ne da bi bila odprla pot v Trst. Od morja pa do Tolmina so trajali ljuti boji, ki so stali Italijane do 100.000 izgub ter blizu 4000 vojnih ujetnikov. Največje napore so si prizadajali Italijani, da bi bili zasedli Sveto Goro, Kuk in Vodice, ker bi od tam prevladovali Trnovsko planoto in Vipavsko dolino. Od tam bi tudi lažje začeli z uspehom napadati Kraško planoto. Poveljnik Borošević upa, da se Italijanom tudi to pot ne posreči prodreti bliže Trstu. O italijanski ofenzivi poroča tudi inozemsko časopisje, da je nje izvid malenkosten, če že ne popolnoma izključen.

Dne 23. t. m. se je pa menda pričel drugi del italijanske ofenzive na soški fronti, in sicer za Kraško planoto. V severnem delu omenjene bojne črte je bojevanje nekoliko odnehalo, zato so pa Italijani koncentrirali sedaj vso topovsko silo na Kraško planoto. Bojevanje še vedno narašča in najbrže se odigrajo na tem mestu zadnji veliki pokolji na soški fronti. Na Tirolskem so le posamezni topovski boji, ki pa niso večjega pomena.

Na ruskem bojišču so le posamezni neznatni topovski boji. Bojna črta je domala mirna, kakor bi se pripravljala na konec vojne.

Na francoskem bojišču se vrše pretgoma še vedno veliki boji. Zadnje dni so začeli Nemci z vso silo s topovskim ognem. Sporazum se celo boji, da prično sedaj Nemci s protiofenzivo.

Na Balkanu so vsi veliki sunki Sarrailavi ponesrečili. Gre sporazumu slabo in Sarrail je zahteval izdatno pomoč in zado- stno preskrbo, če ne, bo opustil vsakršno ofenzivo in eventualno odstopil.

Turki imajo v Aziji na raznih bojiščih z Rusi in Angleži še vedno boje.

Značilno v sedanji vojni je tudi, da so Angleži poslali v Arhangelsk (rusko pristanišče v Belem morju) 4000 mož in pristanišče zasedli. Enako nameravajo Japonci zasesti v Sibiriji mesto Harbin, kar ima prisiliti Rusijo, da ne sklene miru.

Domači pregled.

Parlament začne zborovati dne 30. t. m. Vlada meni, da bo parlament rešil nje program v 14 dneh. Zasedanje utegne trajati okoli šest tednov. Poljske stranke so pretrgale stike s Clam-Martinčivo vlado. Pozneje bodo zborovale delegacije in odseki — Cesarjeva pisega parlamentu se bo izvršila dne 2. junija.

Cesar Karl je obiskal v minulih dveh tednih rusko in italijansko bojišče ob Soči in na Tirolskem. Minuli teden je sprejel politične stranke v avdijenco.

Sodrug Jože Srebrnič pozdravlja sode druge iz ruskega ujetništva. Njegov naslov je: Jožef Srebrnič, Kazan-Cistopolj, Rusija.

Slovenec pripoveduje svojim vernim da so krščanski poslanci pri vladi intervenirali radi priboljška železničarjev in dosegli velik uspeh. S tem je hotel „Slovenec“ dokazati, da ima krščanska železničarska organizacija večno skrb za železničarje. Nasproti „Slovenčevem“ poročilu konstatujemo dejstvo, da so bili zastopniki soc. dem. stranke in njene organizacije 8. maja 1917, na razgovoru pri pristojnem ministrstvu zaradi glavnih točk svoječasno predložene spomenice, v kateri so bile izražene bistvene zahteve železničarjev. Ko so izvedeli za to nemški nacionalci in krščanski socialci, so pripadljali v ministrstvo tudi sami, meneč, sedaj je prilika napeljati vodo na svoj mlin. Če mislijo ti razdiralci železničarske solidarnosti, da bodo uganjali tudi po vojni demagogijo, kakor pred vojno, se motijo. Na take limanice naj love le — kaline.

Prve kumare in češnje na trgu v Ljubljani. Dne 23. t. m. so prinesle prodajalke na trg prve letošnje kumare in češnje. Kumare so prodajale komad po 1 K, češnje pa 1 kg. po 5 K.

Članom Konsumnega društva v Črni. Vse člane konsumnega društva vabimo s tem, da prinesejo meseca junija dividendne znamke v konsumno društvo. Letnica se konča odslej naprej s 30. junijem ne pa s 3. septembrom kakor doslej. Vsak naj prinese znamke in vse, da ne bo izključen, češ, da ne kupuje v konsumnem društvu.

Pritoževalnica (Beschwerdestelle) za kovinarje začne najbrže v kratkem poslovati. Opozarjamo sodruge že sedaj nanjo.

Kovinarji na Javorniku lahko vplačajo svoje prispevke pri soodr. Zupančiču, kjer dobe tudi vsa potrebna pojasnila.

Mesečni shod kovinarjev na Jesenicah in Javorniku se bo vršil v nedeljo dne 3. junija t. l. ob pol 10. dopoldne pri „Jelenu“ na Savi. Polna udeležba dolžnost!

Sodrug kovinarji na Jesenicah se shajajo vsako nedeljo v društvenem lokalu od 9. do 12. ure dopoldne. Tam je vsem članom na razpolago bogata društvena knjižnjica. Istotako se ob navedenem času vplačuje društvene prispevke, ter razdeljuje članom strokovni list. Sploh se priporoča vsem članom in članicam, da se v vseh slučajih obračajo za razna pojasnila na organizacijo.

Petdesetletnica dra. Janeza E. Kreka. O božiču leta 1915 je dosegel g. dr. Krek 50 let. V „Slovencu“ in v „Domoljubu“ so ta jubilej prezrli. Zato so izdali nekateri njegovi pristaši posebno obsežno brošuro, v kateri opisujejo Krekovo delovanje od mladosti pa do danes. Mi ne omenjamo to obletnico z nikakešnim sovraštvom, ker vemo, da je Krek mnogo delal na političnem in gospodarskem polju ter da se ima njegovi požrtvovalnosti zahvaliti zlasti Slo-

venska ljudska stranka prav mnogo. Dr. Krek je prav mnogo pripomogel politični in gospodarski izobrazbi med slovenskim ljudstvom; zbudil je zanimanje in že to je neprecenljive vrednosti, dasi je nasprotnik neodvisnim delavskim organizacijam. Sadeve njegovega dela bomo cenili prav šele po vojni — v novem življenju.

Dunajski krščanski socialci za osvojevalno vojno. V nedeljo so imeli na Dunaju krščanski socialci sestanek, na katerem je govoril princ Liechtenstein. Princ odklanja vsak mir, ki bi prišel potom Štokholma in tudi proti pogajanjem z Rusijo je, ter zateva, ne da bi hotel razpravljati o vojnih smotrih, dobičkanosni mir. Princ je tudi prepričan, da se bo vojna nadaljevala. Govoril je tudi župan Weiskirschner, toda njegov govor je zagledal beli dan le v toliko kolikor se tiče zbuje mlade pomladi.

Veliki požari. V mestu Viškovu na Moravskem je zgorelo 55 hiš. — V mestu Györgyös na Ogrskem je zgorelo okoli 2000 hiš. Brez strehe je 18000 ljudi. — Vas Kupčina ob kranjski meji na Hrvaškem je zgorela 18. maja. Nekemu posestniku je zgorelo nad 50 vagonov koruze in okoli 20 vagonov drugega žita.

Zvonove pobero. Izšla je naredba, ki določa prevzete vseh zvonov iz medi (brona), ki merijo v premeru nad 25 cm.

Odtegljaji za kalo pri nakupu klavne živine smejo znašati le 5% celotne teže. Za to težo veljajo tudi maksimalne cene.

Vlada grofa Tisze na Ogrskem odstopila. V torek se je raznesla novica, da je grof Tisza s celo vlado odstopil. Tisza je bil štiri leta ogrski ministrski predsednik. Dasi je imel doma močno opozicijo, se tej ni uklonil in kakor poročajo listi je njegov odstop v zvezi z notranje in zunanjepolitičnimi vprašanji. Tisza je neobzirno zastopal Ogre, tako je tudi v novi avstroogrski pogodbi zopet naložil Avstriji nekaj več bremen. Doma se je upiral zlasti demokratizaciji, to je splošni volilni pravici in narodnostni svobodi. Nasledovalo mu bo začasno koalicijsko ministrstvo, ki ga bo sestavil grof Serenyi ali grof Ivan Zichy. Preobrat je za avstroogrsko politiko jako pomemben.

Priljubljena je lepota, ki je za vsako ženo sredstvo, da si pridobi v družabnem življenju, v družini in svetu veljavo. Lepoto obraza, vratu in rok doseže vsaka žena z uporabo Fellerjeve „Elsa“ pomade za obraz in varstvo kože. Ona odstrani pege, madeže, nečistoto, sojede, mozolčke, napravi kožo mehko, nežno in rožnato ter jo rabi na tisoče žen z velikim uspehom. Uporabljati pa ne smemo nobenih škodljivih sredstev, temveč naročajmo edino le pravo kožo varujočo „Elsa“ pomado. Cene pred vojno 1 lonček stane K 2 — kot priloge k zavoju 1 lonček K 5 — poštne prosto. Ravnotako priljubljeno je Fellerjevo boraksovo milo (80 vin.) in Fellerjevo lilijno milo (K 1 —); Naroča se le pri E. V. Feller, Stubica, Elzatr. 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Nova mirovna ponudba centralnih držav? Inozemski listi poročajo, da pripravljajo centralne države novo mirovno ponudbo, ki se bo tikala zlasti Dardanelskega vprašanja. Ista poročila menijo, da so konference med nemškim državnim kanclerjem in avstroogrskim zunanjim ministrom rodile senzacionalne rezultate, ki bodo Rusiji po godu.

Priprave za štokholmsko socialnodemokratično konferenco napredujejo ugodno. Odpor proti konferenci je domala popolnoma odpravljen. Nizozemsko-škandinavski socialistični odbor je izdal poseben manifest, ki pojasnjuje namen konference. Značilno za priprave je dejstvo, da se je tudi francoska pariška (senska) socialistična konferenca izrekla za udeležbo z veliko večino. Manifest odklanja končno vplivanje in vmešavanje posameznih vlad v potek

konference ter s priznanjem pozdravlja, da je dal iniciativo za ta mirovni kongres ruski delavski in vojaški odbor.

Konservativci v Nemčiji za revolucijo? „Vorwärts“ poroča, da so nemški konservativci zapretili kanclerju z revolucijo, če bi hotel popustiti od vojnih smotrov, to je aneksije in vojne odškodnine. — Tako se bore posestni sloji proti demokratizaciji in z ozirom na svoj gospodarski interes. Ti ljudje poznajo samo svoje osebne interese, ne marajo pa o splošnih človeških interesih ničesar slišati. Bodočnost jim bo še modra učiteljica.

Mirovno gibanje v Italiji. Mirovna propaganda v Italiji je vedno večja. Vršile so se za mir v Milanu, Rimu, Turinu, Genovi, in Neaplju velike delavske stavke, ki so znatno prizadele italijansko vojno industrijo. Tako poroča „Pester Lloyd“ iz Lugana.

Ruske razmere. Nova Ruska vlada je bolj miroljubna nego je bila prejšnja. Sedanji zunanji minister Terščenko se je sicer izrekel proti posebnemu miru, a izrečno naglašal, da bo ruska vlada z vso odločnostjo propagirala splošni mir brez aneksij. Novo vlado podpira tudi delavski in vojaški svet in vlada sodeluje z njim. Kerenski potuje kot vojni minister po Rusiji in ob bojnih črtah, da ohrani disciplino v vojski Delavski in vojaški svet sklicuje 14. junija splošni kongres iz vse Rusije, k. bo razpravljal o vojni, o brambi in miru, o kmetiškem in delavskem vprašanju, o ustavnem zboru ter o drugih državnih vprašanjih. Duma se sicer ni razpustila, a je nalogo prostovoljno prepustila delavskemu in vojaškemu svetu.

Vojvoda Putnik umrl. V Nici na Francoskem je umrl dne 15. t. m. bivši vrhovni poveljnik srbske vojske Putnik. Rojen je bil leta 1847. v Kragujevcu. Putnik je znan že iz Balkanskih vojn. Ko je izbruhnila sedanja svetovna vojna je bival v Avstriji, a mu niso zabranili povratka v Srbijo.

Prvega maja so priredili delavci na Angleškem velike demonstracije za mir. V Glasgou je demonstriralo nad 70.000 delavcev. Tako vojno navdušenje vlada med angleškim delavstvom.

Stavke na Angleškem so nastale v angleških industrijskih mestih zaradi pomanjkanja živil. Udeležencev je nad 300.000.

O opustošenju sedanje vojne razpravljajo angleški listi, ki trdijo, da se nahaja še sedaj na bojiščih do 50 milijonov mož. Ranjenih ali ubitih je bilo okoli 46 milijonov ljudi, med temi mrtvih nad 7 milijonov. Vojnih izdatkov, nešteti opustošenja, znašajo okoli 9 milijard funtov šterlingov (nad 260 milijard kron). K tem izjavam pa še dostavljajo, da še ne bo kmalu konec vojne, ker se Nemčija še ni odpovedala nameravani svetovni nadvladi.

Delavci, napovedujejo nam hude politične boje; ko nastopijo normalni časi, bomo morali biti že pripravljeni!

Utrujenost nastane vsled zastajanja krvi v utrujenih udih, ker se napravljajo utrjevalne snovi. Če so roke utrjene, je v nogah še večkrat sveža kri, brez utrjevalnih snovi. Potom krepke masaže s Fellerjevim poživljajočim fluidom iz rastlinskih esenc z znamko »Elsafluid« spravimo lahko kri v živahno pretakanje, tako da se dovede utrujenim udom sveža prosta kri. Tako postanemo hitro zopet sposobni za delo in sveži. »Elsafluid« rabijo zaradi tega najrajši delavci, turisti, športniki in kmetje. Tudi ob prehlajenju in bolečinah v udih je velike vrednosti, ker hladi bolečine hitro in odvrne mnogo boleznih. Jemljimo vedno le pravi »Elsafluid« in varujmo se pred slabimi, nič vplivnimi ponaredbami. Cene pred vojno. 12 steklenic pravega

»Elsafluida« pošilja kamorkoli franko za le 7 K 32 h lekarnar E. V. Feller. Stubica, Elzatr št. 334. (Hrvaško.) Obenem se lahko naroče Fellerjeve mehko odvajajoče rabarbarne kroglice z znamko »Elzakroglice« 6 škarljic franko za 5 K 57 h. Huđe so večkrat muke, ki jih povzročajo kurja očesa. Ta nam odpravi zanesljivo Fellerjev turistovski obliž z znamko »Elza« v kartonih po 1 in 2 K in Fellerjeva »Elzaturistovska tinktura« v steklenicah po 2 Kroni. Za ovoj in poštnino 2 K 30 h več. (5f)

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zahvala.

Kar najtopleje se zahvaljujemo za obilno udeležbo zadnjega spremljanja naše pokojne

ANICE SVETLIČIČ

vsem sorodnikom, slavnemu društvu »Splošni mladinski zvezi« v Idriji, članom in članicam, znancem, i. t. d.

Lepa hvala vsem darovalcem vencev.

Idrija, 10. maja 1917.

Rodbina Svetličič.

»Proletarci vseh dežela združite se!«

Najlepši kras ženske so lepo oblikovane bujne in trdne prsi.

Žene, ki se jim zdi, da v tem oziru niso popolne, naj pišejo zaupljivo na Ido Krause, ki popolnoma brezplačno na podlagi svoje preizkušene metode, diskretno, nasvetuje, kako se dosežejo idealno dovršene oblike. Ido Krause, Pressburg (Ogrsko), Schanzstrasse 2, Abt. 97.

500 KRON

vam plačam, če ne odpravi moj uničevalec korenin »Ria-Balsam« vaša kurja očesa, bradavice in oroženelo kožo v treh dneh brez bolečin. Cena lončku s poroštenim listom K 1-75, trije lončki K 4-50, 6 lončkov K 7-50.

Stotine za hvalnih in priznalnih pisem. Kemi, Košice (Kaschau, Kassa) 1. pošt. predal 12/391, Ogr.

Podplati

se ohranijo, če se na nove ali malo ponošene čevlje pritrdijo nabitki iz usnja.

Za en par z žeblički cena

za otroke	za dame in dečke	za gospode
26—35	36—42	40—46
K 1-20	K 1-50	K 1-80

Dobe se v zalogi čevljev »P E K O« Peter Kozina & Ko., Ljubljana, Breg, nasproti Sv. Jakoba mostu.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 30,600.000.—
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica št. 116.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za . . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Št. 116.

VABILO

na

izredni občni zbor delegatov

ki ga sklicuje

načelstvo v zmislu prvega odstavka § 29. blag. pravil na soboto dne 26. maja 1917 ½ 8. uro zvečer v blagajniške prostore, Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.

DNEVNI RED:

- a) Sklepanje o spremembi blagajniških pravil v zmislu cesarske naredbe z dne 4. januarja 1917, drž. zak. št. 6.
- b) Predlogi načelstva in sklepanje o njih.

Po § 30. pravil je občni zbor sklepčen, ako je pričujočih vsaj 30 članov, ki se po pravilih smejo udeleževati občnega zbora. Kadar ne pride toliko udeležnikov, se vrši eno uro pozneje, in sicer ob ½ 9. uri, nov občni zbor z istim dnevnim redom; ta občni zbor je sklepčen ne glede na število udeležnikov.

Opomba: Pristop na občni zbor je dovoljen le z vabilom, ki služi obenem za legitimacijo.

V Ljubljani, dne 16. maja 1917.

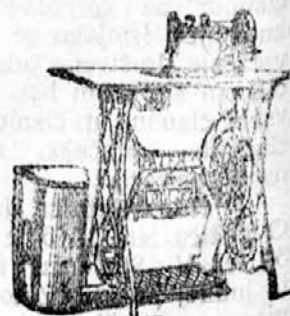
Načelnik:

Mihael Rožanc, s. r.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.